

აგრარული სექტორი და კოოპერირება

საქართველო ოდითგან აგრარული ქვეყანა იყო და სწორედ ქართველი ხალხის ისტორიულმა ორგანულმა ჯავშირმა მინასთან მნიშვნელოვანწილად განაპირობა ქართული სახელმწიფოებრიობა, მისი ეთნოფსიქოლოგიური და ეთნოკულტურული საფუძვლების შექმნა და განვითარება. მინა გლეხე-ცისტვის არა მარტო წარმოების საშუალებაა, არამედ, მისი, როგორც სოციალურ-ეკონომიკური და ეროვნული სუბიექტის, არსის განმსაზღვრელი ორგანული ნაწილია. შესაბამისად, მინისაგან გლეხის მოწყვეტა გამოიწვევს მისი, არა მარტო როგორც მეწარმე ინდივიდის, ფუნქციის მოსპობას, არამედ, რაც უფრო მნიშვნელოვანია, სოფლის როგორც ეროვნული კულტურის საფუძვლის, ყოფაცხოვრების წესის შემოქმედის, შემნახველისა და განმახლებლის ფუნქციის მოშლასაც.

ილია ჭავჭავაძემ ნათლად დაგვანახა ეროვნული ზნეობრივი ღირებულებებისა და ერის ტრადიციული სამეურნეო მახასიათებლების ერთიანობა. „ჩვენებური გლეხი ბინადარი კაცია, საცა დაბადებულა, იქ მკვიდრად ფეხგადგმულია და ღრმად ფეხგადგმულია. იგი თავის მამა-პაპეულ ბინაზედ დამოკიდებულია მარტო საეკონომიო ანგარიშით კი არა, არამედ, სულითაც და გულითაც; ესე იგი ზნეობითაც შემსჭვალულია. მისი სოფელი სამკვიდროა, თვითონ „მკვიდრია“ თავის სოფლისა და სხვა თავ-მოსაწონებელი სახელი არ იცის“, – წერდა ილია. ერის მამის თვალსაზრისით ქართველი გლეხის ზნეობრივ-ფსიქოლოგიურ სახეს მიწათმოქმედების გაძღოლია ეროვნული ტრადიციები და თავისებურებები აყალიბებდა. სწორედ ამიტომ გაიხადა სოფლის მეურნეობა ეროვნული ცხოვრების აღორძინების პროგრამის ეკონომიკურ საძირკვლად¹.

ამ პრინციპის მდგრადობა და სიკეთე საქართველოს აგრარულ სექტორში უკანასკნელი წლების პრაქტიკამაც დაადასტურა. მხო-

ლოდ ტრადიციების ერთგულ საოჯახო მეურნეობას შეეძლო დღემდე, ავად თუ კარგად გაეძლო იმ გაუსაძლისი პირობებისთვის, რომელიც შეიქმნა სოფლად.

აღნიშნული სულაც არ ნიშნავს იმას, რომ ქართულ სოფელს და დღეისთვის მის ძირითად საფუძველს – საოჯახო მეურნეობას, თვითადაჩენის დიდი პოტენციალი შემორჩა. ამას ყველაზე მეტად სოფლად მოსახლეობის სტრუქტურის დინამიკა ადასტურებს. თავიდანვე შევნიშნავთ რომ 1990-იან წლებში ჩამოყალიბებული არასასურველი დემოგრაფიული პროცესები გრძელდება დღესაც. სათანადო სტატისტიკური მასალების ანალიზი ცხადყოფს, რომ უარყოფითი დემოგრაფიული პროცესი (მოსახლეობის „დაბერება“, სიკვდილიანობის ზრდის ტემპის მეტობა შობადობის ტემპზე და ა.შ.) ქალაქთან შედარებით უფრო სწრაფად და მასშტაბურად ვითარდება სოფლად, რაც ძირითადად სოფლად ყოფაცხოვრების პირობების მევეთრი გაუარესებითაა გამოწვეული. ყველაზე საგანგაშო ამ სტატისტიკაში მაინც ის არის, რომ, თუ 2004 წელს 16 წლამდე მოზარდთა წილი სასოფლო მოსახლეობაში

18,8 %-ს შეადგენდა 2008 წლისათვის ის 2,4 პროცენტული მუხლით შემცირდა. რაც შეეხება ხანდაზმულთა წილს (60-65 წელს ზევით), ის პირიქით, 2004 წლის 15,6 %-დან 16,2%-მდე გაიზარდა.² თუ რამდენი წლის შემდეგ მოხდება სოფლების მოსახლეობისგან დაცლა, მოზარდთა და ხანდაზმულთა რიცხოვნობის საპირისპირო მოძრაობის დღევანდელი ტემპების შენარჩუნების შემთხვევაში, ძნელი დასადგენი არაა.

რა უნდა გაკეთდეს სოფლად მდგომარეობის რადიკალურად შეცვლის მიზნით? უპირველეს ყოვლისა, კრიტიკულად უნდა განალიზდეს სოფლად შექმნილი მდგომარეობის რეალური მიზეზები. დადგინდეს რატომ ცარიელდება სოფელი ეკონომიკურად აქტიური მოსახლეობისაგან, რატომ იზრდება ყოველწლიურად სოფლად თვითდასაქმებულთა რიცხოვნობა, რატომ არ არის მოტივირებული აგრარული შრომა და ა.შ. ანუ, ჯერ უნდა დაისვას პრობლემის სწორი დიაგნოზი, ხოლო შემდეგ გამოიძებნოს მისი დაძლევის მეთოდები და საშუალებები.

1 პ. კოდუაშვილი – საქართველო ვაზისა და ხორბლის ქვეყანა. „ინოვაცია“, თბ., 2009

2 „საქართველოს 2004 წლის სასოფლო-სამეურნეო აღწერის მასალები“. სსდ, თბ. 2004

ქვეყნის აგროსექტორში დღეისათვის შექმნილი საფალალო მდგომარეობის მიზეზების კვლევა უსათუოდ მიგვიყვანს 1990-იან წლებში მიწის რეფორმის დროს დაშვებულ შეცდომებამდე, რომლებიც ადრე თუ გვიან გამოსასწორებელი იქნება. მხედველობაში გვაქვს არასწორად ჩატარებული საზოგადოებრივ მეურნეობათა რეორგანიზაცია, სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწის პარცელაცია, სასოფლო-სამეურნეო წარმოების მატერიალურ-ტექნიკური ბაზის მოშლა და სხვა. ფაქტია, რომ მიწის უფასოდ „დარიგება“ საოჯახო მეურნეობებისთვის არ აღმოჩნდა საკმარისი აგრარული პროდუქციის წარმოების გასაღებლად და სოფლად დასაქმებულთა კეთილდღეობის ამაღლებისთვის. პირიქით, მიწის მესაკუთრეები პირობები დარჩნენ ისეთ პრობლემებთან, რომელთა მოგვარება მათ არ შეეძლოთ (მატერიალურ-ტექნიკური საშუალებებით მომარაგება, წარმოების ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაცია, პროდუქციის გასაღება და სხვა). საკუთრებაში გადაცემული მიწა მათთვის მხოლოდ უფლებრივ კატეგორიად დარჩა, რადგან, მიწისგან არსებითი სარგებლის მიღება მათ ვერ შეძლეს. სწორედ გაუსაძლისი პირობები გახდა ძირითადი მიზეზი სოფლიდან შრომისუნარიანი მოსახლეობის მიგრაციისა საზღვარგარეთ, თუ ქვეყნის დიდ ქალაქებსა და სამრეწველო ცენტრებში, ეს პროცესი სამწუხაროდ მიმდინარეობს დღესაც.

როდემდე გაგრძელდება სოფლების ახალგაზრდობისგან დაცარიელება? ვფიქრობთ, მანამდე, ვიდრე არ მოგვარდება სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწის კონსოლიდაციის, საწარმოო და არასაწარმოო ინფრასტრუქტურის, საჭირო კრედიტების ხელმისაწვდომობის და წარმოებული პროდუქციის გასაღების ბაზრის პრობლემები. მათი მოგვარება სახელმწიფოს აქტიური მხარდაჭერის პოლიტიკის გატარების და სოფლად სამეწარმეო აქტივობის ამაღლების გარეშე პრაქტიკულად შეუძლებელია. თუ მთავრობამ შეძლო სოფლად აგრომწარმოებელთა სოციალურ-ეკონომიკური პირო-

ბების არსებითი გაუმჯობესება, მაშინ, უნდა ჩაითვალოს, რომ ეს სოციალური ფენა დამაგრებულია ადგილზე და აქვს შრომისა და ეფექტიანი საქმიანობისთვის შესაფერისი გარემო.

როგორი უნდა იყოს პრობლემათა დარეგულირების თანმიმდევრობა? ჩვენის აზრით, მეწარმეთა აქტივობის ამაღლება, როგორც სოფლის აღორძინების ერთ-ერთი ძირითადი კომპონენტი, პირველ რიგში შესაძლებელია მხოლოდ შრომისა და წარმოების შედარებით პროგრესული სამართლებრივ-ორგანიზაციული ფორმების ჩამოყალიბების და ფუნქციონირების შემთხვევაში.

დღეს თითოეული აგრომწარმოებელი ერთპიროვნულად ცდილობს მის წინაშე არსებული ყველა პრობლემის მოგვარებას, იქნება ეს მატერიალურ-ტექნიკური რესურსებით მომარაგება, წარმოებული პროდუქციის რეალიზაცია, ბაზრის მარკეტინგული შესწავლა თუ სხვა. განვლილმა პერიოდმა დაადასტურა, რომ ასეთი მიდგომით ზარალდება როგორც ინდივიდუალური საქონელმწარმოებელი, ასევე, აგრარული სექტორი და მთელი საზოგადოება.

დასავლეთ ევროპის, აშშ-ის და სხვა ქვეყნების გამოცდილება აჩვენებს, რომ საქართველოს აგრარულ სექტორში დღეისთვის შექმნილ ვითარებაში ყველაზე უკეთესი საშუალება სოფლად კოოპერატიული მოძრაობის განვითარებაა.

„მეწარმეთა შესახებ“ საქართველოს კანონის თანახმად „კოოპერატივი არის წევრთა შრომით საქმიანობაზე დაფუძნებული, ან წევრთა მეურნეობის განვითარებისა და შემოსავლების გადიდების მიზნით შექმნილი საზოგადოება, რომლის ამოცანაა წევრთა ინტერესების დაკმაყოფილება და იგი მიმართული არ არის უპირატესად მოგების მიღებაზე“. როგორც ვხედავთ, კოოპერატივი მისი წევრების ინტერესების დაკმაყოფილებაზეა ძირითადად ორიენტირებული და არა უპირატესად მოგების მიღებაზე. სწორედ ეს სამართლებრივი ნორმა განასხვავებს კოოპერატივს სხვა ტიპის სამართლებრივ-ორგანიზაციული ფორმიდან, რომელ-

ბიც მოგების მიღებაზე არიან ორიენტირებულნი.

კოოპერატივს გააჩნია რამდენიმე უპირატესობა, მაგრამ ყველაზე არსებითი მასში გაერთიანებული წევრების ურთიერთსოლიდარული დამოკიდებულება, ურთიერთგაგნა და დახმარებაა. კოოპერატივი ქმნის შესაბამის პირობებს მატერიალურ-ტექნიკური საშუალებების უკეთ მომარაგებისთვის, წარმოებული პროდუქციის უფრო მომგებიანად რეალიზაციისთვის, პროგრესული ტექნოლოგიების ათვისებისთვის და საბოლოო ანგარიშით, შრომის ნაყოფიერების ამაღლებისთვის. კოოპერატივში გაერთიანებული თითოეული წევრი ხდება უფრო თვითდაჯერებული და მოტივირებული.

კოოპერატივები პოპულარობით სარგებლობენ თითქმის ყველა ქვეყანაში, მაგრამ მათი პოპულარობა შედარებით უფრო მაღალია აგრარულ ქვეყნებში, რაც არ არის გასაკვირი, თუ გავითვალისწინებთ წარმოებისა და შრომის სპეციფიკას აგრარულ სექტორში.

კოოპერირება საშუალებას აძლევს საოჯახო მეურნეობას გადაწყვიტონ მის წინაშე არსებული პრობლემები არა ინდივიდუალურად, არამედ, კოლექტიურად. კოოპერატივში გაერთიანებით მიაღწიონ მასშტაბის ეფექტს, სადაც ამის შესაძლებლობა იქნება. მხედველობაში გვაქვს წარმოების რესურსების შეძენა საბითუმო ფასებში, საჭირო კრედიტების მოძიების გაზრდა, პროდუქციის რეალიზაცია და ა.შ.

უდავოა, რომ ჩვენი ქვეყნის აგრარულ სექტორში ამა თუ იმ ფორმით საქონელმწარმოებელთა კოოპერირებას დიდი სიკეთის მოტანა შეუძლია, მაგრამ ფაქტია ისიც, რომ 1990-იანი წლებიდან დაწყებული მათი დაფუძნება დღემდე ვერ ხერხდება. აღნიშნულ მდგომარეობას, ჩვენი აზრით, როგორც ობიექტური ასევე სუბიექტური მიზეზები განაპირობებს.

პირველ რიგში გამოსაყოფია სახელმწიფოს მხრიდან კოოპერატიული მოძრაობისადმი მხარდაჭერის არარსებობა. ეს იქიდანაც ჩანს, რომ საქართველოს კანონით ინდივიდუალური საოჯახო-

ხო მეურნეობები მიწის ქონების გადასახადით არ იბეგრებიან იმ შემთხვევაში, თუ მათ საკუთრებაში გააჩნიათ 5 ჰა-მდე სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწა. ხოლო კოოპერატივში გაერთიანებით მისი წევრები დაიბეგრებიან მიწის გადასახადით ყოველგვარი შედაგათის გარეშე. თუ მთავრობა დაინტერესებული იქნებოდა სოფლად კოოპერატიული მოძრაობით, ახლად ფუნდამენტულ კოოპერატივებს მიწის გადასახადისგან ხუთი წლით გაათავისუფლებდა და სხვა შედაგათებსაც დაუდგენდა.

მეორე ფაქტორი, რომელიც ასევე არ მუშაობს კოოპერატიული მოძრაობის განვითარების სასარგებლოდ, ისაა, რომ სოფლის მეურნეობაში განხორციელებული დონორი ქვეყნების პროექტებიდან, არც ერთი არ ყოფილა ორიენტირებული სოფლად კოოპერატივების დაფუძნების ხელშეწყობისთვის. მართალია მსოფლიო ბანკისა და IFAD-ის პროგრამის ფარგლებში განხორციელდა საკრედიტო კავშირების (საკრედიტო კოოპერატივები) დაარსების პროექტი, მაგრამ ის იმდენად არაგეგმავო-მიერად წარმართა, რომ დღეს მათი უდიდესი ნაწილი უბრალოდ აღარ არსებობს.

ძირითადი სუბიექტური ფაქტორი, რომელიც არ მუშაობს სოფლად კოოპერირების სასარგებლოდ, არის საბჭოთა პერიოდისგან გამოყოფილი სტერეოტიპი, რომლის გავლენით თანამედროვე, დასავლური ტიპის კოოპერატივები დღესაც საბჭოურ კოლმეურნეობებთან ასოცირდება. ამ სტერეოტიპის დაძლევა ბევრად უფრო ადვილად მოხერხდება კოოპერატიული მოძრაობის განვითარების გზაზე არსებულ სხვა პრობლემებისაგან განსხვავებით.

მიგვაჩნია, რომ ამ ეტაპზე საქართველოს აგრარულ სექტორში ყველაზე მისაღები მარკეტინგული ტიპის კოოპერატივების დაფუძნებაა. მარკეტინგული კოოპერატივი არის ბიზნეს-ორგანიზაცია, რომელსაც ნებაყოფლობის საფუძველზე აფუძნებს სოფლად საქონელმწარმოებელთა ჯგუფი, მათ მიერ წარმოებული პროდუქციის კოლექტიურად გაყიდვის მიზნით.

მარკეტინგული კოოპერატივის ზრუნვის საგანია აგრარული პროდუქციის ის ჯგუფი, რომელიც საბოლოო მომხმარებელამდე მიტანამდე აუცილებელ სამრეწველო გადამუშავებას საჭიროებს (ყურძენი, საკონსერვო ხილ-ბოსტნეული, ჩაის მწვანე ფოთოლი, მზესუმზირა, ფრინველი, პირუტყვი, რძე და სხვა პროდუქტები). აღნიშნული პროდუქციის (ნედლეულის) მწარმოებელი იზოლირებულია სარეალიზაციო ბაზრისგან, რადგან, მათი ძირითადი მომხმარებლები მხოლოდ შესაბამისი კვებისა და გადამამუშავებელი მრეწველობის საწარმოებია. გარდა ამისა, ამ ჯგუფის პროდუქტების წარმოება მთლიანად დამოკიდებულია გადამამუშავებელი საწარმოების ტექნიკურ-ტექნოლოგიურ გამართულობასა და ეკონომიკურ შესაძლებლობებზე. გავიხსენოთ ყურძნის, ხორბლის და სოფლის მეურნეობის სხვა პროდუქციის მაღალმოსავლიანი წლები, როცა კვებისა და გადამამუშავებელი მრეწველობის საწარმოები საქონელმწარმოებლებს პროდუქციის შესყიდვას ისეთ ფასებში სთავაზობდნენ, რომელიც არა თუ მოგების მიღების შესაძლებლობას იძლეოდა, არამედ ხშირად გაწეულ დანახარჯებსაც კი ვერ ფარავდა. მთავრობა ასეთ დროს, როგორც წესი, სამრეწველო საწარმოების მხარეს იკავებს და თავის პოზიციას ამართლებს იმით, რომ მაღალმოსავლიან წლებში პრო-

დუქციის ფასი დაბალი, ხოლო დაბალმოსავლიან წლებში პირიქით, მაღალი იქნებაო. მიწოდების კანონის თანახმად, ეს ურთიერთდამოკიდებულება პროდუქციის მიწოდებასა და ფასს შორის მართლაც არსებობს, მაგრამ სად ქრება ამ კანონის ობიექტურობა მაშინ, როცა იგივე მაღალმოსავლიან წლებში შედარებით დაბალ ფასში შესყიდული ყურძნიდან, მზესუმზირიდან, ხორბლიდან, რძიდან და სხვა პროდუქტიდან წარმოებული ღვინო, მცენარეული ზეთი, პურ-პროდუქტები, ხაჭო, არაჟანი, ყველი და ა.შ. არც თუ იშვიათად იყიდება უფრო მაღალ ფასებში, ვიდრე, იყიდებოდა დაბალმოსავლიან წლებში. საინტერესოა, სოფლად საქონელმწარმოებელს პროდუქციის წარმოებისთვის საჭირო მატერიალურ-ტექნიკურ საშუალებებზე ფასებს იმისდა მიხედვით რატომ არ უწესებენ, თუ როგორი მოსავალი ჰქონდათ მათ გასულ წელს?! ფაქტია, რომ ფასების პარიტეტი, როგორც წესი, დაბალ და მაღალმოსავლიან წლებში არასოდეს არ არის სოფლის მეურნეობაში დასაქმებულთა სასარგებლოდ.

მარკეტინგულ კოოპერატივებს შეუძლიათ შეითავსონ მნიშვნელოვანი ფუნქციები. კერძოდ, მატერიალურ-ტექნიკური საშუალებებით მომარაგება, საქონლის დასაწყობება და არასეზონზე უფრო მაღალ ფასებში რეალიზაცია, მიწის ერთობლივად დასამუშავებელი ტექნიკის

შეძენა, კოოპერაციის წევრთა მომსახურება და ა.შ.

ამ ტიპის კოოპერაციები შესაძლებლობას აძლევს სოფლად აგრძელებლებს რეალიზაცია გაუკეთონ პროდუქციას არა მაშინ, როცა ფასები ბაზარზე ძალიან დაბალია, არამედ, პირიქით, როცა მაღალია; უზრუნველყოფენ წევრები იმ მომსახურებით, რაც სხვებისათვის ხელმიუწვდომელია; მოიპოვონ საბაზრო სეგმენტი უფრო დიდი რაოდენობის მომხმარებლებისთვის; გადაანაწილონ რისკი და დანახარჯები; შექმნან საწარმოო სიმძლავრეები პროდუქციის ადგილზე გადამამუშავების და მისი უფრო ეფექტიანად რეალიზაციის მიზნით.

ერთ-ერთ უძველეს ბანკს ევროპაში ფრანგული „აგრიკოლი“ წარმოადგენს, რომელიც მართალია შეიქმნა სახელმწიფოს დახმარებით, მაგრამ დღესაც, მისი ძირეული რგოლები კოოპერაციულ საწყისებზე მუშაობენ და აგროწარმოების მოთხოვნას კრედიტებზე 70-75%-ით აკმაყოფილებენ.

• ჩვენი ქვეყნის აგროსექტორში შექმნილი მდგომარეობა, ასევე დარგის სპეციფიკური თავისებურებანი აუცილებლად მოითხოვს მსგავსი ფინანსური ინსტიტუტის დაფუძნებას. აღნიშნული შეიძლება დასაბუთებულ იქნეს შემდეგი არგუმენტებით სასოფლო-სამეურნეო წარმოება გამორჩეულია წარმოებისა და შრომის სეზონური ხასიათით. აქ, როგორც წესი, დახარჯული შრომა და შრომის შედეგი ერთმანეთს არ ემთხვევა დროში.

• სხვა დარგებთან შედარებით სასოფლო-სამეურნეო წარმოება-

ში ჩადებული კაპიტალი ხასიათდება დაბალი უკუგებით. უფრო მეტიც, აქ ერთობლივ ეკონომიკურ ამონაგებს მატერიალური წარმოების სხვა დარგებისგან განსხვავებით შემცირების ტენდენცია ახასიათებს.

• სასოფლო-სამეურნეო წარმოების განვითარების ეკონომიკური მახასიათებლები

• ხასიათდება არამდგრადობით (არასაიმედოობით).

• მოკლევადიან კრედიტებზე მოთხოვნას აქვს ციკლური ხასიათი.

• შრომის შედეგებს აგრარულ სექტორში ახასიათებს კლიმატურ პირობებზე დამოკიდებულების მაღალი ხარისხი, რაც განაპირობებს უნდობლობას კომერციული ბანკების მხრიდან.

სპეციალური აგროსაკრედიტო სისტემა არ არის ორიენტირებული დივიდენდების განაწილებაზე. მიღებული მოგება აქ საკუთარ საბრუნავ კაპიტალში ბრუნდება, რითაც პერმანენტულად იზრდება სესხის გაცემის მასშტაბი. სესხის მისაღებად აგროსაკრედიტო სისტემა არ თხოულობს გირაოს სხვადასხვა მატერიალური საშუალებების სახით და არც წინასწარ შედგენილ ბიზნეს-გეგმას. აქ ყველაზე მთავარია ურთიერთდობაზე დამყარებული ურთიერთობა, რომელსაც კოოპერატიული გაერთიანების, როგორც ერთი ოჯახის წევრობა წარმოშობს.

სპეციალური აგროსაკრედიტო სისტემის ფორმირებით იქმნება რეალური პირობები ქვეყნის აგრარული სექტორის დაკრედიტება-დაფინანსებისათვის. ამავდროულად ასეთი სისტემა წარმოშობს მეარ პირობებს

აგროსექტორის დაკრედიტებაში სხვადასხვა ორგანიზაციული სტრუქტურების ჩართვისათვის, მათ შორის, განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია, სახელმწიფო ბიუჯეტის, სადაზღვევო კომპანიების, კომერციული ბანკების, ურთიერთდახმარების ადგილობრივი საღაროების და სხვა ალტერნატიული წყაროები.

მიგვაჩნია, რომ, როცა მოძებნილია სოფლად მიმდინარე ეტაპისთვის მისაღები შრომისა და წარმოების ორგანიზაციის სამართლებრივი ფორმა, შექმნილია სპეციალური აგროსაკრედიტო სისტემა და არსებობს მოტივაცია აგრარული შრომისათვის, მთავარ წინააღმდეგობად საწარმოო ინფრასტრუქტურის შექმნისა და წარმოებული პროდუქციის გასაღების ბაზრის პრობლემა რჩება. ამ პრობლემათა კომპლექსურად მოგვარების გარეშე, სოფლის მეურნეობის პროდუქციის წარმოებისა და შრომის ნაყოფიერების ამაღლებაში არსებითი გარდატეხის შეტანა, მხოლოდ თეორიულადაა შესაძლებელი. წარმოების ინფრასტრუქტურის შექმნა და ბაზრის დაცვა მთავრობის მოვალეობაა, რისთვისაც მას გააჩნია ყველა ქმედითი ბერკეტი, მათ შორის ფინანსური, ადმინისტრაციული და სამართლებრივიც.

პაატა კოლუაშვილი,
თსუ, პროფესორი,
ეკონომიკურ მეცნიერებათა
დოქტორი

გიორგი ზიბზიბაძე,
ავი, მთავარი მეცნიერთანამშრომელი

ANNOTATION

THE WAY OF AGROSECTOR RENAISSANCE THE FARMER COOPERATING

Paata Koguashvili, Giorgi Zibzibadze

The labour concerns the development of cooperative relations and inter-branch integration in rural areas. Under the aegis of theco-operative societies, the most important locally available resources of the intellectual, economic and organizational arrangement will be fully highlighted as well as a single cycle of production, processing and marketing of agricultural products will be created. The co-operative society members will be in

full ownership of the income from sales of the final product and it will itself decide on earmarking the respective funds for reproduction and/or handling of common social problems. Implementation of co-operative society program will bring forth a substantial growth of incomes of the major portion of the country's population and dynamic improvement of its socio-economic situation.